

Зелений світ

ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА
УКРАЇНИ

№ 3(321) березень 2017

живання
демократія
гуманізм

НА ЛЬВІВЩИНІ ВИСАДЯТЬ 65 ТИСЯЧ ГЕКТАРІВ ЛІСУ УПРОДОВЖ П'ЯТИ РОКІВ

На Львівщині планують посадити ліс на 65 тис. га, повідомив начальник обласного управління лісового та мисливського господарства Анатолій Дейнека, представляючи програму розвитку лісового господарства на 2017 – 2021 роки, передає Zaxid.net.

За інформацією Дейнеки, щодо 55 тис. га деградованих земель сільськогосподарського призначення уже є рішення органів місцевого самоврядування про передачу їх на заліснення.

Також він повідомив, що за рік в області вирубується деревина на площі до 3 тис. га, таку ж площу щороку й засаджують по-новому. «Сьогодні незаліснені площі вирубок, які були здійснені у минулому і частково у позаминулому році. Упродовж року ми декларуємо лісовідновлення на всій площі вирубок», — сказав Дейнека.

Разом із цим, відповідаючи на запитання депутатів, він повідомив, що ураженими та хворими на сьогодні є ліси на площі 42 тис. га. За інформацією Анатолія Дейнеки, на заліснення державні лісові господарства на Львівщині витрачають щороку 18,6 млн грн. Тим часом програма розвитку лісового господарства Львівської області передбачає фінансування у 2,5 млн грн з обласного бюджету, з цих коштів передбачене проведення і лісовідновлення.

Голова постійної комісії з питань екології, природних ресурсів та рекреації Андрій Білоус повідомив, що на фінансування програми вирішили виділити 10% від суми надходжень від ренти за користування лісовими ресурсами.

ПОТУЖНІСТЬ ВІТРЯНИХ СТАНЦІЙ У ЄВРОПІ ВПЕРШЕ ПЕРЕВЕРШИЛА ПОКАЗНИКИ ВУГІЛЬНИХ ТЕС

Загальна потужність встановлених у Європі вітрових електростанцій у 2016 році вперше перевищила аналогічний показник теплових електростанцій (ТЕС), які працюють на вугіллі, повідомляється в матеріалах WindEurope.

Сукупна потужність вітряних електростанцій в Європі в минулому році досягла 153,7 ГВт, поступившись за цим показником лише ТЕС, що працюють на природному газі. При

цьому енергія, отримана на вітряках, становила 10,4% від загального обсягу споживання електрики в європейських країнах. Інвестиції європейських країн у галузь в 2016 році зросли на 4%, до 27,5 млрд євро, зазначається в матеріалах WindEurope. При цьому найбільша увага розвитку вітроенергетики приділяється в Німеччині, Франції, Нідерландах, Фінляндії, Ірландії та Литві.

БЕРЕЗЕНЬ

- 2 - Преподобного Феодора Печерського
- 3 - Прийняття Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення
- 9 - День народження Тараса Шевченка (1814-1861), великого українського письменника, художника, мислителя
- 13 - 120 років від дня народження Олександра Топачевського (1897 – 1975), українського ботаніка і гідробіолога
- 14 - Всесвітній день дій проти гребель, на захист річок, води і життя.
- Преподобної мучениці Євдокії
- 15 - Міжнародний день захисту дитинчат тюленів
- 17 - Прийняття Конвенції про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер
- 21 - Всесвітній день лісів
- 22 - Всесвітній день охорони водних ресурсів.
- Прийняття Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням.
- Сорок святих
- 23 - Всесвітній метеорологічний день
- 25 - Година Землі
- 30 - Преподобного Олексія

МІНЕКОЛОГІЇ СКАСУВАЛО 45 ЛІЦЕНЗІЙ НА УТИЛІЗАЦІЮ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ

Міністерство екології та природних ресурсів у 2016 році провело перевірку 74 компаній, які мали ліцензію на операції у сфері поводження з небезпечними відходами, в результаті чого було анульовано ліцензії для 45 підприємств, повідомляє прес-служба Мінекології.

Також повідомляється, що ще 29 компаній, які були перевірені, отримали розпорядження усунути виявлені порушення. «Прогнозовані результати: більш як половина підприємств виявилися фактично не здатними виконувати заявлену роботу. Часті випадки, коли комісія фіксувала не тільки порушення необхідної документації, а й відсутність підприємств за вказаними адресами», — зазначив Семерак.

У прес-службі також нагадали, що згідно з ліцензійними умовами, прийнятими Кабміном 13 липня 2016 року, підприємства, які працюють у сфері поводження з небезпечними відходами, повинні були впродовж двох місяців привести свою діяльність у відповідність новим вимогам.

Наступним важливим етапом державної політики, на думку Семерака, має бути розробка Національної стратегії поводження з відходами, яка стартувала ще у минулому році.

ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО ЗАХИСТ БАГАТОВІКОВИХ ЛІСІВ ПРИЙНЯТО

Верховна Рада прийняла у першому читанні законопроект про захист багатовікових лісів — пралісів та посилення відповідальності за вирубку таких дерев.

Презентуючи законопроект, народний депутат Ігор Луценко зазначив, що на даний момент праліси вирубуються, навіть незважаючи на те, що вони частково знаходяться на території природно-заповідного фонду.

Газета «Зелений світ».
 Виходить з 1989 року.
 Засновники газети: УЕА
 «Зелений світ»
 Передплатний індекс
 Свідоцтво про реєстрацію
 № 630 серія КВ
 від 10.05.1994 р.
 Ідентифікаційний код
 №

Юридична адреса: 04070, м. Київ, Конрактова площа, 4
 Адреса для листування: 01004, м. Київ, вул. Л. Толстого, 9

e-mail: vtkach_ko@ukr.net .

ВЕБ сторінка УЕА «ЗС»
 WWW.zelenysvit.org.ua

Шеф-редактор
 Юрій Самойленко
 Головний редактор
 Віктор Ткаченко

Думки, висловлені авторами матеріалів, можуть не збігатися з позицією редакції.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами лише на сторінках газети.

Надруковано УЕА «Зелений світ»

Тираж 999 прим.

В газеті використовуються матеріали з інтернет-видань: Кореспондент.net; Майдан-ІНФОРМ; УНІАН; Утро.ru; «Обозревателю», Експрес online, eko.portal, ЕКОЛОГІЯ ЖИТТЯ, ECOTOWN.

УЕА «Зелений світ» створена в 1988 році як реакція суспільства на жадливий екологічний стан в Україні, спричинений Чорнобильською катастрофою 1986 року. Асоціація є членом Міжнародної федерації «Друзі Землі».

Голова УЕА «Зелений світ»
 Юрій Іванович Самойленко.

Газета «Зелений Світ» була, на час створення, одним з найперших неформальних антирежимних видань, в якому відкривалася правда про стан здоров'я нації та екологічні негаразди в країні. Газета стала рупором демократії. В епоху тотального замовчування та брехні на наших шпальтах відкривалися жахливі картини радянської дійсності.

ЗА 6 РОКІВ УКРАЇНА ВТРАТИЛА ЧЕТВЕРТУ ЧАСТИНУ ПРАЛІСІВ

«Праліси — це абсолютно унікальні природні екосистеми, які не зазнали потужного втручання людей, вони живуть і розвиваються виключно за законами природи. Четверта частина пралісів у період з 2008 року до 2014 року була втрачена. Якщо іти далі такими темпами, то ці залишки пралісів, які створюють каркас лісів, років за 5-8 просто будуть знищені. Тому що фактично вони не мають ніякого юридичного захисту. У законодавстві відсутнє таке поняття, як праліси», — сказала керівник природоохоронного відділу Товариства охорони птахів, кандидат біологічних наук Ольга Яремченко на прес-конференції у Києві, передає «Укрінформ».

За її словами, праліси дуже часто розглядаються як старі ліси, але насправді — це ліси, у яких об'єднані дерева різних вікових груп — від старих до молодших. Праліси, на відміну від лісових насаджень, дуже стійкі до хвороб, шкідників, глобальних змін у природі, у тому числі стихійних явищ. Вони краще за штучні насадження затримують воду. Найбільші площі таких пралісів збереглися саме у Карпатах.

«Тому ми разом з німецькою організацією, яка у своїй країні втратила праліси, уже три роки працюємо над тим, аби зберегти залишки цих пралісових екосистем», — зазначила Яремченко.

Експерт поінформувала, що на території Карпат уже три роки ведеться робота з ідентифікації пралісів. Загалом їх площа становить близько 83 тис. га. Із них близько 40 тис. га — праліси, які вже ідентифіковані. Решта — це потенційні ділянки пралісів, які ідентифіковані дистанційно, але далі буде проводитися їх верифікація на місці. Однак лише 30 тис. га цих пралісів розташовані на об'єктах природно-заповідного фонду, решта — на лісгосподарських ділянках.

«Збереження цих екосистем дуже важливе — і для збереження фауністичного різноманіття, і для збереження екологічної безпеки регіону. Ми почали активну роботу з лобювання розширення території парків. Із 2015 року у нас іде дуже потужна боротьба із представниками лісового господарства, які категорично не готові віддавати масиви під розширення національних природних парків. Тому стало зрозуміло, що єдиний шлях, який забезпечить справжній захист цих лісів — це законопроект, направлений на збереження цих пралісів», — наголосила Яремченко.

НАЧАЛЬНИК ПОЛІГОНУ БРАВ ХАБАРИ ЗА ВИРУБКУ ЛІСУ

У Волинській області працівники служби безпеки України затримали начальника полігону однієї з військових частин під час отримання хабара.

Як повідомили у прес-службі УСБУ у Волинській області, начальника полігону однієї

з військових частин, що дислокується на Волині, затримали 12 січня у другій половині дня на робочому місці під час одержання чергової частини хабара у розмірі 10 тис. грн.

Як зазначили у прес-службі, капітан систематично вимагав гроші за видачу незаконних дозволів на вирубку лісу на території полігону. Раніше оперативники спецслужби задокументували два факти отримання неправомірної вигоди. Розпочато кримінальне провадження за ч. 3 ст. 368 Кримінального кодексу України (одержання хабара). Тривають слідчі дії.

ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ВІДХИЛЕНО

Верховна Рада відхилила ветоаний президентом законопроект, який передбачає обов'язок органів влади планувати на тривалу перспективу можливий вплив на навколишнє середовище рішень щодо стратегії розвитку регіону, створення підприємств, особливо тих, які видобувають корисні копалини.

За направлення законопроекту №3259 «Про стратегічну екологічну оцінку» в комітет на доопрацювання до повторного другого читання проголосував 201 народний депутат при необхідному мінімумі в 226 голосів.

У свою чергу, міністр екології та природних ресурсів України Остап Семерак закликав парламент відправити цей законопроект на доопрацювання в профільний комітет ВР, оскільки в разі його неухвалення Україна порушує взяті на себе зобов'язання перед Енергетичним співтовариством.

«Проти України вже почалися розслідування Енергетичного співтовариства про невиконання своїх зобов'язань. Ми ратифікували минулого року міжнародну угоду про стратегічну екологічну оцінку, і ми повинні виглядати гідним партнером», — сказав він.

НА ОДЕЩИНІ ВИЛУЧЕНО ДЕРЕВИНИ НА ПОНАД 1 МІЛН ГРН.

Як повідомили УНІАН у відділі комунікацій Головного управління Національної поліції в Одеській області, 23 січня в результаті обшуку, проведеного співробітниками двох управлінь регіонального главку Нацполіції, Одеської митниці й Одеського обласного управління лісового та мисливського господарства, вилучено понад 1,3 тис. кубометрів забороненої для експорту ліспродукції.

«Оперативниками було встановлено, що на станції «Кучурган» регіональної філії «Одеської залізниці» стоять 19 залізничних вагонів з ліспродукцією. Під час санкціонованих обшуків встановлено, що в даних вагонах міститься від 30% продукції ділової деревини — кругляк сосни, яка повинна надійти в Румунію як паливна деревина на адресу підприємства нерезидента», — розповіли в главку. «У результаті проведеної спецоперації вилучено 1,33 тис. куб. метрів лісової продукції на загальну суму понад 1 млн грн», — повідомив начальник Управління захисту економіки в Одеській області Нацполіції Олексій Семенов.

Співробітники управління встановили, що керівники приватного підприємства вступили в злочинну змову з посадовими особами лісових господарств України, здійснили незаконну вирубку лісу, який надалі намагалися експортувати у залізничному транспорті за межі митної території України.

ГЕНПЛАН ПЕТРОПАВЛІВСЬКОЇ БОРЩАГІВКИ СКАСУВАВ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД

24 січня 2017 року Київський апеляційний адміністративний суд не задовольнив апеляційну скаргу Петропавлівсько-Борщягівської сільської ради проти громади. Таким чином, екологічно небезпечний, на думку громади, Генплан села скасовано. Рішення прийняла колегія суддів КААС у складі суддів Валентини Твердохліб, Любові Костюк і Наталії Троян.

Ще 8 листопада 2016 року громада села вже отримала перемогу у першій інстанції щодо скасування чинного Генерального плану населеного пункту, яким буде завдано непоправної шкоди екологічній ситуації в селі.

«Пізніше виявилось, що сільрада вносила зміни до Генплану на свій розсуд «заднім числом» і мала купу «робочих» генеральних планів. Остаточну версію документу опублікували на сайті сільради лише завдяки зверненню до Омбудсмена», — говорить координатор руху «Захисти Ліс» Валентина Аксьонова.

«Генплан виявився катастрофою для

села, та флори і фауни всієї цієї території», — говорить Валентина Аксьонова.

За інформацією руху «Захисти ліс», у Генеральному плані села урочище Вумівський ліс, за яке йдуть судові баталії громади з забудовником, буде повністю знищено тринадцятьма багатоповерхівками, висотою від 10 до 18 поверхів.

Екосистема річки Нивка буде зруйнована за рахунок будівництва в рекреаційній зоні на заплавах річки Нивки льодової ари на розважальних комплексах. Заплави будуть засипані, а річка загнана в трубу.

На генеральному плані не передбачено ні збереження існуючих зелених насаджень, ні створення нових зелених зон, в той час як норма зелених насаджень загального користування для населеного пункту з таким населенням як Петропавлівська Борщягівка нині становить 25 га (населення Петропавлівки вже близько 22 тисяч людей).

У Генеральному плані відсутнє зонування. Поверховість в селі подекуди досягатиме 20 поверхів, тоді як рекомандована до генплану максимальна поверховість в сільській місцевості дозволена управлінням МНС у Київській

області — це 9 поверхів.

Ущільнення будівництва, забудова зелених зон та збільшення поверховості призведе до збільшення кількості населення, а відтак збільшення кількості автомобілів, сміття та каналізаційних відходів. На думку місцевих мешканців, це призведе до екологічного катастрофи в районі.

Громада села Петропавлівської Борщягівки спільно з Національним екологічним центром України провели акцію під стінами апеляційного суду. На плакатах люди написали гасла: «Незаконна забудова знищує ліс», «Вумівський ліс — легені Борщягівки», «Чинний Генплан — екоцид Петропавлівської Борщягівки».

Пізніше до екологічної акції прибули невідомі мітингарі. На їхніх плакатах було зображено: «Псевдогромадськість шантажує забудовників», «Генплан відмінять - постраждають вкладники», «Геть громадських рекетирів», «Не забирайте в мене мою квартиру».

Гасла захисників Генплану фахівці називають спекуляцією та введенням в оману, оскільки скасування Генплану не позначиться на збудованих будинках.

За словами координаторки руху «Захисти ліс» Валентини Аксьонової, Прокуратурою Київської області відкрито кримінальне провадження, яке стосується Вумівського лісу, а саме переведення 13,4 га лісів першої категорії в категорію зелених насаджень.

ЕКОЛОГИ ПРОСЯТЬ СТВОРИТИ НА ВІННИЧИНІ ПАРК «ЗУБРИ ПОДІЛЛЯ»

Екологічні активісти звернулися з офіційним листом до голови Вінницької обласної ради Анатолія Олійника з проханням створити національний парк «Зубри Поділля». Про це кореспонденту УНН-Центр ексклюзивно повідомив керівник прес-служби Української екологічної асоціації «Зелений світ» Віктор Ткаченко.

«30 січня буде річниця загибелі 20 червонокнижних зубрів у Літинському районі. Ми впродовж року стежили за розслідуванням цього факту, але воно так і не завершилося. Екологічна громадськість вперше створити Національний природний парк «Зубри Поділля» на базі лісових масивів Літинського, Хмельницького та Вінницького районів. Сподіваємося, що

депутати обласної ради підтримають нашу пропозицію та проголосують за створення парку», — сказав В.Ткаченко.

Додамо, що за словами начальника обласного управління лісового та мисливського господарства Анатолія Бондаря, наразі на Вінниччині нараховується 80 зубрів.

УНН-Центр

ЕКОЛОГИ ВИМАГАЮТЬ ПРИПИНИТИ ТЯГАНИНУ В СПРАВІ ЖОРСТОКОГО УБИВСТВА ЗУБРІВ НА ВІННИЧИНІ

Міжнародна федерація «Друзі Землі» International federation «Friends of the Earth»
Українська екологічна асоціація Ukrainian environmental association
«ЗЕЛЕНИЙ СВІТ» «ZELENY SVIT»

Зареєстровано в Мінському 30.12.92 р. № 371 e-mail: zelnyy@ukrpost.net

№ 01-03-мст. від 30.01.2017 р.

Генеральному прокурору України Юрію Луценку

ЗВЕРНЕННЯ
Шановний Юрію Віталійовичу!

30 січня виповнився рік після жакливого трагедії, коли на ставку Млинок поблизу с. Трибухи, Івчанської сільської ради Літинського району браконьєрами було знищено 20 особин зубра європейського. Це втрата 20% червонокнижних тварин, які мешкають на Вінниччині.

Українська екологічна асоціація «Зелений світ» впродовж року тримала на контролі хід розслідування цього жорстокого вбивства та нагадувала суспільству і органам влади про цей резонансний злочин. Зокрема, у лютому 2016 р. зверталася до Генерального прокурора України щодо взяття під особистий контроль розслідування загибелі зубрів, у вересні та жовтні — про проблеми і розслідуванні цієї справи з ліквідування Генпрокуратури. Нарешті, у листопаді активісти УЕА «Зелений світ» зустрілися з громадою с. Трибухи Літинського району та провели Круглий стіл з м. Вінниці з питання обов'язкового винятку знищення великої кількості червонокнижних тварин на Вінниччині, екологічній, правовій та моральній наслідки, де, зокрема, мали бесіду на порушену тему з представниками обласної прокуратури та поліції.

Наші звернення маємо стандартні прокурорські відписки у стилі «слідство триває і проводиться слідчі дії у цій справі». Проте, реальних результатів слідство не показало. Протягом року громадськість не отримала жодної інформації про стан розслідування, його проблеми та фігурантів кримінального провадження за скоєння цього злочину. Досі не оголошено жодної підозри по факту браконьєрства.

Йдеться про завдання збитків державі на майже 3 млн. грн., значне скорочення популяції червонокнижних зубрів, що на нашу думку найбільш вірогідно. З сумом мусимо констатувати, що іспит на чесність і принципи Генеральної прокуратури потрібно ще складати!

Таким стан справ може свідчити про непрофесійність кадрового складу прокуратури, або ж про корупційну складову, що на нашу думку найбільш вірогідно. З сумом мусимо констатувати, що іспит на чесність і принципи Генеральної прокуратури потрібно ще складати!

Просимо Вас, Юрію Віталійовичу, припинити тяганину в справі щодо жорстокого вбивства червонокнижних тварин на Вінниччині та поставити крапку в цій справі. Також просимо повідомити Українську екологічну асоціацію «Зелений світ» про результати розслідування цієї справи.

З повагою,
Голова УЕА «Зелений світ»

Ю.Самойленко

Голова УЕА «Зелений світ» Юрій Самойленко звернувся до Генерального прокурора України Юрія Луценка з вимогою припинити тяганину в справі щодо жорстокого вбивства червонокнижних тварин на Вінниччині та поставити крапку в цій справі.

30 січня виповнився рік після жакливого трагедії, коли на ставку Млинок поблизу с. Трибухи Івчанської сільської ради Літинського району браконьєрами було знищено 20 особин зубра європейського. Це втрата 20% червонокнижних тварин, які мешкають на Вінниччині.

Йдеться про завдання збитків державі на майже 3 млн. грн., значне скорочення популяції червонокнижних зубрів через їх масове вбивство та не компенсовані втрати, що негативно позначаються на стані всієї популяції зубрів у Вінницькій області. До цього можна додати моральні втрати України та погіршення її міжнародного престижу, а також демонстрація немічності правоохоронних органів України.

Українська екологічна асоціація «Зелений світ» впродовж року

тримала на контролі хід розслідування цього жорстокого вбивства та нагадувала суспільству і органам влади про цей резонансний злочин.

«Наші звернення, — зазначають екологи, — маємо стандартні прокурорські відписки у стилі «слідство триває і проводяться слідчі дії у цій справі». Проте, реальних результатів слідство не показало. Протягом року громадськість не отримала жодної інформації про стан розслідування, його проблеми та фігурантів кримінального провадження за скоєння цього злочину. Досі не оголошено жодної підозри за фактом браконьєрства», — заявляє голова УЕА «Зелений світ» Юрій Самойленко.

«Такий стан справ може свідчити про непрофесійність кадрового складу прокуратури, або ж про корупційну складову, що на нашу думку найбільш вірогідно. З сумом мусимо констатувати, що іспит на чесність і принципи Генеральної прокуратури потрібно ще складати!», — констатує еколог.

Нагадуємо, що з подібним зверненням Українська екологічна асоціація «Зелений світ» зверталася і рік, і півроку тому, однак результати розслідування цієї справи відсутні досі.

ПРЕДСТАВНИК ВЕСЕСВІТЬОГО ФОНДУ ДИКОЇ ПРИРОДИ (WWF) В УКРАЇНІ АНДРІЙ ПЛИГА: МАЙЖЕ КОЖНА ОФІЦІЙНА РУБКА ЛІСУ НАСПРАВДІ ПОРУШУЄ ЗАКОН

Координатор з роботи з волонтерами українського представництва Всесвітнього фонду дикої природи (WWF) Андрій Плига в інтерв'ю УНІАН розповів, чому легальна вирубка лісу часто стає злочином, як лісничі вводять в оману громадськість, і де в Україні зберігся еталон лісу.

У суспільстві вже давно вкорінилася думка, що головна проблема лісового фонду України — незаконна вирубка лісів браконьєрами. Чи так це насправді?

Це не так. Дійсно, браконьєрство — це погано, з цим треба боротися. Але відсоток браконьєрських рубок дуже низький. Так, якщо браконьєр зрубує декілька дерев (незаконно ніхто не здійснює суцільні рубки, це надто помітно), то паралельно проводиться абсолютно законна суцільна рубка площею, наприклад, 5 гектарів.

Очевидно, що порівнювати законні рубки такого масштабу з вирубкою браконьєрами декількох дерев немає сенсу. Тому основна проблема — це законна офіційна вирубка, яка завдає лісу значно більшої шкоди.

Хоча Держліс-агентство, озвучуючи статистику, ніколи не каже про такі офіційні рубки, насправді, майже кожен офіційну рубку можна назвати напівзаконною, бо вона проводиться або без врахування природоохоронного законодавства, або з багатьма його порушеннями. Наприклад, була запланована суцільна рубка площею 2 гектари, а рубається 2,5 гектари або 3 гектари лісу — адже ніхто не проконтролює і не перевірить справжню площу вирубки.

Інший приклад: за документами вирубка мала би проводитися в одному місці, на ділянці певної форми, а її роблять трохи іншою, зачіпляють ділянку старого лісу, де дерева значно цінніші. Або, скажімо, під час цілком легальної вибіркової рубки, замість вирубки хворих дерев, лісничі вирубають кращі, здорові дерева. Адже ті мають кращу товарну якість.

Тотально відбуваються вирубки без урахування даних Червоної книги України, не враховуючи природоохоронного

законодавства. Скажімо, маємо ділянку лісу із орхідеями з Червоної книги. На ній, по ідеї, не мають відбуватися вирубки. Однак, відбувається, адже на ці орхідеї ніхто не зважає.

За словами в.о. голови Держагенства лісових ресурсів Христини Юшкевич, минулого року кількість незаконних вирубок скоротилася... Швидше за все, це брехня. Втім, це моя суб'єктивна думка. Якщо ж усунути весь суб'єктивізм, то вона абсолютно не враховує ті моменти, про які я сказав. Відбувається дуже багато технологічних порушень, а системи перевірки немає жодної.

Окрім Держагенства лісових ресурсів, хто ще несе відповідальність за стан лісового фонду?

Наші ліси мають різних землевласників. Майже всі масиви лісів належать Державному агентству лісових ресурсів, за ці землі відповідають вони. Крім того, є лісові структури Міністерства екології, є лісові структури Міністерства оборони, є лісові структури комунальних підприємств тощо. Відповідно, за ведення лісового господарства відповідають саме ці структури.

Взагалі, скільки лісів залишилося в Україні?

Екологи не перестають говорити, що на сьогодні точних даних немає... Офі-

ційно лісистість території країни близько 15,9%. А щодо точних даних, то, скоріше за все, мова йде про старий ліс. Адже всі під словом «ліс», зазвичай, мають на увазі саме його.

Взагалі, питання, дуже складне, треба враховувати певні тонкощі. Наприклад, якщо людину привести на вирубку, то навряд чи ця людина назве вирубку лісом. Втім, офіційно всі вирубки також є лісом, бо в них ліс просто поступово відновлюється. У той же час, багато колишніх колгоспних ділянок за роки незалежності позаростали молодим лісом. Але офіційно лісом вони поки не вважаються.

Ви вже говорили про порушення, на які свідомо йдуть лісничі, зокрема, вирубають більше запланованого. А як часто фактичну крадіжку лісу маскують під «профілактичну вирубку»?

Я не можу назвати якусь точну цифру, відсоток, але особисто неодноразово бачив подібне. Скажімо, по опису маємо ділянку дубово-грабового лісу віком 140 років. Приходимо на місце, а там дубів майже не залишилося — всі були вирубані вибірконими санітарними рубками. Такий відсоток із них вирублено неправомірно, сказати не можу.

Слід розуміти, що є два види рубок. Рубки головного користування — це промислові рубки, призначення яких — заготівля деревини. Призначення санітарних рубок — це прибирання хворих, пошкоджених дерев для кращого зростання здорового лісу. Тобто, санітарні рубки мають готувати ліс до проведення рубок головного користування в майбутньому. Оскільки ці рубки є допоміжними, цілком очевидно, що їх відсоток має бути меншим, але виходить зовсім інша картина: кількість деревини, яка вирубається в ході допоміжних рубок, більше за кількість деревини, яка виготовляється рубками головного користування. І це не означає, що ліс почав масово хворіти. Просто діє механізм, аби обійти закон.

У дискусії про вирубки нерідко звучить теза про те, що лісничі «вирубують хворі дерева, а саджають молоді». За вашими спостереженнями, чи ефективно відновлюється лісовий фонд?

Проблема полягає у тому, що вони часто саджають не ті дерева, які мали би саджати. В лісовому господарстві не все так просто. Є різні типи лісів, є місцевості, де краще ростуть соснові ліси, є дубові ліси... З дубовими лісами у нас взагалі ситуація катастрофічна. В Київській і Житомирській областях, де близько третини лісів мали би бути дубовими, маємо їх десь 15%. Треба також враховувати, що більшість дубових лісів — старовікові, їхня площа стрімко зменшується через щорічні вирубки, а нові дубові ліси не створюються.

Замість того, щоб відновлювати дубові ліси, на місці їхньої вирубки лісничі, переважно, саджають соснові культури, керуючись принципом — сосна швидше росте, а значить її швидше можна продати. Втім, зауважу, з точки зору економічної вартості деревини, дубова деревина — значно

Початок на ст. 4

дорожча за сосну. Також нерідко, навіть якщо саджають нові дуби, лісничі за ними потім не доглядають. У результаті, дуби витісняються осикою, березою. У цьому сенсі дуже показовим є Бородянський район, Клавдієвський лісгосп (Київська область, УНІАН). Там, де колись були просто величезні площі дубового лісу, тепер — 30-40-річні березово-осикові ліси.

До речі, варто враховувати ще і те, що дубові ліси дуже вибагливі. З невідомих причин у нас, особливо на Поліссі, вони взагалі природно погано відновлюються. Можливо, справа у зміні клімату: стало тепліше і сухіше.

Виходить, у нас не вистачає професійних лісничих? Чи у чому проблема?

Я не знаю, у чому проблема. В халтурності, в халатності... Факт у тому, що лісничі мають проводити певні заходи догляду, зокрема, проріджування, прочищення, різні види рубок. Теоретично, має бути збалансована кількість старого, середньовікового і молодого лісу. Лісники мають рубати старий ліс, а, тим часом, має підрости молодий. Але, по факту, маємо наступну картину: на Поліссі дорубують останні діброви, а нових немає.

Як на мене, це дуже показовий момент. Тому, коли лісничі кажуть, що саджають дерева, це тільки половина правди. Так, вони саджають. Однак, або не ті дерева, або не там, або потім не доглядають і виростає щось інше.

Говорячи про вирубки лісів, екологи найчастіше акцентують увагу на загрозливих наслідках для екосистеми через вирубки пралісів, яких в Україні залишилось лише близько 50 тисяч гектарів.

Розкажіть трохи про те, що таке «праліси» і чим загрожує знищення саме цих лісів?

Праліси — це ліси, які вирости і сформувалися повністю без людського впливу, які не потерпали від будь-яких видів рубок або іншого людського втручання. Це повністю природні ліси, на які не впливала людина.

Щоб ви розуміли, майже всі українські ліси пройшли вже 3-4 цикли вирубок, тобто, щонайменше тричі, були вирубані і знову вирощені з тих пір, як почалося інтенсивне ведення лісового господарства десь у 18 столітті. Плюс, треба враховувати, що інтенсивне лісове господарство велось і до того. Тобто залишилося дуже мало ділянок, які взагалі ніколи не рубалися.

Цінність пралісів полягає у тому, що вони є еталоном — саме так має виглядати ліс. Є чимало видів тварин, рослин, грибів, для яких оптимальні умови життя саме у пралісах, і вони мало де можуть бути присутні, окрім пралісів.

Праліси — це різноярусні ліси, де є молоді, старші, старі дерева. При цьому,

вони є загальною системою, величезна кількість і розмаїття живих організмів, представлені у пралісах, у рази більше, ніж у інших лісах. Саме тому екологи на це і звертають увагу.

Якщо ми знищимо праліси, ми знищимо і все це велетенське розмаїття.

Як тоді пояснити зацікавленість здійснювати вирубки саме у пралісах?

Парадигма нашого офіційного лісового господарства взагалі не передбачає збереження жодного клаптику лісу. Тільки останнім часом були внесені певні зміни до законодавства, які заборонили санітарні рубки в заповідниках, суцільні рубки в заказниках.

Щодо пралісів, то, з точки зору розпорядників лісового господарства, це сухостійний ліс — епіцентр поширення шкідників та лісових хвороб, небезпечний для інших лісів.

Звичайно, серед лісничих є окремі професіонали, які розуміють цінність пралісів для екосистеми, але в цілому Державне лісове агентство керується не фахівцями, або, може, і фахівцями, але такими, які з певних причин на «чорне» кажуть «біле», а на «біле» — «чорне». Тому вони і не переймаються охороною пралісів.

Чи можливо, що вирубка пралісів відбувається через те, що державі просто не вистачає деревини?

Праліси — це дуже невелика частка лісового фонду. Тобто держава може спокійно відмовитися від рубки в пралісах. Плюс, майже всі праліси сконцентровані в Карпатах, в місцях, куди важко дістатися лісгосподарчій техніці. Що стосується пралісів на Поліссі, то вони збереглися за щасливих обставин — вистачало інших лісів, не було необхідності йти на заболочені, важко прохідні території.

І як, на вашу думку, можна захистити праліси?

У цьому сенсі важливий законопроект №4480 «Про охорону пралісів», який надає їм окремого юридичного статусу для охорони.

А як щодо реорганізації Держлісагентства? Чи підтримуєте ви таку ідею?

Обов'язково треба реорганізувати. Це один з механізмів, який може покращити ситуацію. В ідеалі, я вважаю, потрібно створити окрему службу для охорони різноманіття в лісах і контролю над лісовою агенцією.

Крім того, оскільки наразі вона підпорядкована Міністерству аграрної політики з його ресурсним підходом: ліс — це купа дров, треба було би передати управління агентством Міністерству екології. Теоретично, це могло би змінити вектор його роботи.

В аспекті проблеми вирубок ми говорили лише про Карпати та Полісся, а в яких областях все-таки вирубують найбільше?

Вирубують всюди. Наприклад, на Поліссі майже в кожній із областей, а в лісостеповій зоні значно менше, бо і лісів там трохи менше.

Крім вирубок, з якими ще проблемами доводиться стикатися лісовому фонду України?

Відсутність громадського моніторингу — це одна з головних проблем. Лісове

агентство піариться на тому, що воно нібито відкрите для громадськості, але це брехня. Наприклад, якщо подивитися сайт київського обласного лісового управління, там є колонка про санітарні рубки, в якій вказані плани рубок на наступний рік.

Можна побачити список лісгоспів, типи рубки, але карт, де саме це відбуватиметься, у відкритому доступі немає. Тобто, ми бачимо, що плануються рубки, але не можемо подивитися, де вони відбуваються, тому і не можемо їх моніторити. Ситуація у Львівській області ще гірша. Вони також вивішують плани рубок, але навіть не вказують тип та вік лісу.

Знову ж таки, немає карт. Більше того, лісгоспи відмовляються надавати такі матеріали навіть на запити громадських організацій або науковців.

Це одна проблема — дуже серйозна — буршти. На Поліссі величезні ділянки лісу знищені бурштинокопачами. Ба більше, через їхню діяльність у лісі відбувається чимало пожеж. Вони не контролюються і нерідко охоплюють великі площі. Тільки в серпні-вересні 2015 року в Олевському районі (Житомирська область, — УНІАН) згоріло 25 квадратних кілометрів лісу. Є дуже великі підозри, що однією з головних причин пожежі були бурштинокопачі, які намагалися приховати результати своєї «роботи». Адже ліс одночасно почав горіти з різних боків, це не могла бути випадковість.

Чи здійснюються наразі будь-які процедури для рекультивзації земель «бурштинових регіонів»?

Жодних. Нічого абсолютно.

Скільки приблизно коштів необхідно для відновлення вищеописаних ділянок лісу?

Я цим не займався. Хоча, знаєте, ліс може і сам відновитися, але це дуже довгий процес.

Такій, як відбувається у Чорнобильській зоні?

Щось на кшталт. Там ліс сам чудово відновився, а Чорнобильська зона стала осередком поширення розмаїття флори і фауни. Звідти пішли люди, і ліс почав відновлюватися.

Якою, на вашу думку, повинна бути екологічна політика держави, щоб ефективно управляти наявними ресурсами, зокрема, лісовим фондом?

Потрібно, щоб ефективно працювала правоохоронна і судова системи. Тому що зараз справи за порушення природоохоронного законодавства не відкриваються, а якщо навіть відкриваються і доходять до суду, то по таким позовам суди виносять виправдувальні вироки.

Має працювати потужна екологічна інспекція, яка зараз по суті, не працює. Нормальній роботі заважають мала кількість співробітників, обмежені повноваження, низькі зарплати, корупція... Потрібна повноцінна реформа інспекції.

Також, можливо, треба створювати екологічну поліцію із великим штатом і повноваженнями. Без цих складових, якщо не почнуть нормально працювати екологічна інспекція, правоохоронна і судова системи, про реальне покращання ситуації у питаннях охорони навколишнього середовища, зокрема, лісів, не може бути й мови.

Ірина Шевченко

ЯК ВІДРІЗНИТИ ЯКІСНУ РИБУ НА ПРИЛАВКУ ВІД ГМО

В Асоціації рибалок України розповіли, як відрізнити якісну рибу на прилавку від генетично модифікованої.

Як зазначають експерти, занадто яскравий і здоровий вигляд риби, як правило, є першою ознакою обману. У природі риба зрідка буває такого насиченого рожевого кольору, як магазинна сьомга чи форель. «М'ясо цієї риби, вирощеної природним чином, — блідо-сіро-рожеве, непоказне», — розповідає член Асоціації рибалок України Сергій Приходько, технолог рибного виробництва.

— Досить пригадати, якою була сьомга 20 років тому. Яскравий і насичений колір, що часто зустрічається сьогодні на прилавках, — результат хімічного підфарбовування». Наприклад, у складі дозволеного законом барвника «Лосось» — суміш жовтого і яскраво-червоного барвників. З'ясувати, чи була пофарбована риба, яку ви збираєтеся купити, допоможе ретельний огляд. Звичайне «м'ясо» — неоднорідне, у ньому зустрічаються білі прожилки, жили, в той час як у «хімічного» воно рівномірно рожеве.

Інша небезпека — риба, вирощена «на гормонах». У сучасному виробництві її напихають штучними спецкормами так, що тушки розносять, як на дріжджах. Підозру у покупця повинне викликати надто м'ясисте тіло і занадто короткі плавники — це свідчить про те, що риба в розпліднику навіть не плавала, а лише нарощувала масу, «стоячи» на одному місці. Водночас недорогі пангасіус і тільпія шкідливі навіть у тому випадку, якщо їх не торкалася хімія. Справа в тому, що вони їдять сміття з каналізації, а їхня найкраща вечеря — найбрудніші відходи. Щоб очистити тушки, лікарі та технологи радять вимочувати їх у воді з додаванням ложки оцту. Після півгодинної «ванни» рибу можна сполоснути під краном і готувати.

Рибне філе, як зазначають експерти, зазвичай несе ще більше небезпек, ніж ціла тушка. «Філе — м'ясо без шкіри, плавників, жил і кісток. Від цих частин м'ясо позбавляють не вручну, а хімічним способом, розчиняючи їх кислотою або вимочуючи в інтенсифікаторах дозрівання, розм'якшують тканини. Втім, так роблять не завжди: є виробництва, де від тушок на конвеєрі відсікають середню частину, яка складає хребет, після чого перемелюють і пускають у виробництво рибного фаршу, начинки для пиріжків з рибою і т. д.», — пояснює Приходько.

Експерти розповідають, що на виробництво 1 кг рибного філе йде від 1,9 до 3,2 кг риби. Крім того, важко дізнатися, ким була перетворена на філе риба за життя — дорогим палтусом або дешевим минтаєм.

Такі підміни зустрічаються повсюдно: у минулому році контролюючі служби проводили експертизу філе морського окуна: вміст чотирьох з п'яти упаковок виявилось псевдоокуном і лише один виробник не обманув споживача.

Прострочену рибу виказує запах. Це один інструмент нечесних виробників: часто філе морозять з простроченої риби. Тому перед покупкою експерти радять принохатися: чи не пахне риба нашатирем або аміаком? Цими речовинами часто «реанімують» продукт другої свіжості. Крім того, розрізняються і способи заморозки: багато компаній використовують рідкі холодоагенти, наприклад, з вмістом хлору. Розморозивши рибне філе, слід натиснути на нього рукою: якщо випливає багато води, а м'ясо схоже на мокру вату, значить, у виробництві використовувалися вологоутримуючі добавки, як правило, це поліфосфати (E452). На практиці виробники витримують рибу в воді, а потім швидко переносять в поліфосфати — у підсумку «внутрішньої» води в такому філе — до 25-30%.

«Розумію, що всі ГОСТи, шкідливі добавки і емульгатори в голові не втримаєш, як і всі ознаки якості рибного продукту. Все ж хочеться застерегти Вас від вивертів, на які йдуть ділки в гонитві за миттєвим прибутком, наражаючи на небезпеку здоров'я наших сімей. І поки чиновники не будуть сумлінно виконувати свої обов'язки з контролю за якістю продуктів харчування, до цих пір ми можемо розраховувати тільки на себе і свій досвід у виборі якісного товару», — каже голова Асоціації рибалок України Олександр Чистяков.

— Запам'ятайте, риба буває тільки свіжою. Все інше це рибний продукт сумнівної якості. Риба повинна бути тільки вищої якості. Не може бути рибний продукт, який покликаний бути корисним і нести здоров'я людини, ще якоїсь іншої якості та сорту! Рибний продукт дуже корисний для людського організму, але за умови, якщо він свіжий. Неякісний рибний продукт може бути смертельно небезпечний».

КУРІННЯ ЗУМОВЛЮЄ СОТНІ НЕЗВОРОТНИХ МУТАЦІЙ В ДНК

Одна пачка цигарок на день веде до утворення: 150 мутацій у кожній клітині легенів, 97 мутацій у клітинах гортані голосового апарату, 23 мутацій у ротовій порожнині, 18 — у сечовому міхурі, 6 — у печінці.

Той, хто викурює 20 сигарет на день, отримує в середньому 150 мутацій в легенях кожен рік, з'ясували вчені після дослідження тисяч пухлинних геномів. Ці зміни незворотні і залишаються, навіть якщо людина кине палити, повідомляє Російська Служба ВВС. Дослідження ДНК пухлинних клітин, кажуть вчені, може пояснити приховані причини багатьох видів раку.

69-річній Памелі П'ю діагностували рак легень у 2013 році. Вона почала курити в 17 років і кинула після 50.

«Незважаючи на те, що я покинула багато років тому, наслідки куріння надзгоднали мене, — говорить Памела. — Знай я підлітком, що паління викликає мутації, які залишаться зі мною на все життя, я б ні за що не почала».

Дослідження, опубліковане в журналі Science, проводила міжнародна група вчених із британського Інституту Сенгера в графстві Кембріджшир і Лос-Аламоської національної лабораторії в Нью-Мексико, США. Аналіз показує прямий зв'язок між кількістю викурених протягом життя сигарет і кількістю мутацій у пухлинних клітинах.

Керівник дослідження, професор Майк Страттон з Інституту Сенгера пояснив: «Чим більше мутацій, тим вищий шанс, що вони відбудуться в генах, які ми називаємо раковими, що перетворює звичайну клітину в ракову». У тканинах легень, які безпосередньо піддаються впливу диму, вчені побачили ознаки мутацій, з яких мінімум 60 були канцерогенними. При цьому ці ознаки мутацій не виявили, наприклад, у тканинах сечового міхура, який не схильний до дії диму безпосередньо. В цих органах, каже професор Страттон, куріння прискорює природний мутаційний процес, проте яким чином це відбувається, залишається загадковим і складним питанням. За словами професора, такий же підхід можна застосувати і до дослідження інших видів раку, причини виникнення яких погано вивчені. «Вивчаючи геноми пухлин, ми можемо побачити археологічні сліди минулих впливів, що викликали розвиток мутації і раку, а це, в свою чергу, допоможе зрозуміти, як цьому запобігти», — сказав Страттон. Консультант-онколог з Papworth Hospital і Roy Castle Lung Foundation Девід Гілліган говорить, що кожна зі 150 мутацій у клітинах легенів — це 150 шансів на розвиток раку. Рак легень довгий час був одним з найбільш важковиліковних, але зараз з'явилися нові методи, такі як імунотерапія і терапія, спрямована на певні гени.

Памела П'ю лікувалася в лікарнях Papworth і Addenbrooke в Кембріджширі. Вона пройшла 6-місячний курс терапії, спрямованої на руйнування генів, що викликають ріст ракових клітин. Рентген показав, що пухлина в правій легені Памели росте.

6 МЛН СМЕРТЕЙ – ЦІНА КУРІННЯ

Щорічні втрати світової економіки від наслідків тютюнопаління становлять 1 трлн доларів, вони припадають на витрати у сфері охорони здоров'я і втрату продуктивності.

На сьогодні у світі помирають 6 млн курців щороку, пише Reuters, посилаючись на дані Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) і Національного інституту раку США.

Доповідачі зазначають, що до 2030 року смертність курців зросте на третину — до 8 млн осіб щороку, причому основна кількість померлих припаде на країни з низьким рівнем життя. У доповіді відзначаються жорсткі заходи у боротьбі з курінням в Австралії, які вже хочуть взяти за приклад уряди Норвегії, Словенії, Канади, Сінгапуру, Бельгії та ПАР.

ЧОМУ МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ НЕСЕ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОБСЯГИ РУБОК ЛІСУ І ЯК ЦЬОМУ ЗАПОБІГТИ?

досі не переглянута. Більше того, при проведенні базового лісовпорядкування у проєкті організації лісового господарства ДП «Цуманське лісове господарство» не було відображено створення національного парку.

Така ж ситуація спостерігається і щодо інших категорій об'єктів природно-заповідного фонду. Наприклад, 27.06.2016 до складу комплексної пам'ятки природи «Холодний Яр» було включено додатково 486 га земель ДП «Кам'янське лісове господарство». Розрахункова лісосіка досі не переглянута.

Варто зауважити, що часто під час створення об'єктів природно-заповідного фонду йдуть «шляхом найменшого супротиву», включаючи до складу переважно неексплуатаційні ліси. Тому не у всіх випадках, коли не переглядається розрахункова лісосіка, є злі наміри та «зрада». Також, лісові господарства можуть допускати «недоруб» (тобто невикористання в повному обсязі дозволеної розрахункової лісосіки). Але, на жаль, таких сумлінних лісників небагато.

Відсутність перерахунку розрахункової лісосіки після створення заповідних територій не призводить до зменшення обсягу рубок, як того очікувалося! Навпаки, прилегли до заповідних територій ділянки лісу починають експлуатуватися інтенсивніше!

Наприклад, згідно з таксаційними описами ДП «Кам'янське лісове господарство», ділянки, які увійшли в 2016 році до складу пам'ятки природи, значаться як «експлуатаційні», і частина з них досягла віку стиглості. Тобто, вони враховувались при визначенні розрахункової лісосіки. Але при цьому ДП «Кам'янське лісове господарство» використало в 2016 році розрахункову лісосіку в повному обсязі.

Аналогічна ситуація з ДП «Цуманське лісове господарство», яке продовжує господарювати на території НПП «Цуманська Пуща» ніби його не існує.

Варто зауважити, що у більшості випадків, коли розглядається питання надмірних рубок лісу, то «винним» є в першу чергу Державне агентство лісових ресурсів. Але в даному випадку провина лежить на Міністерстві екології та природних ресурсів яке не тільки не переглядає лісосіки, але й погоджує нові розрахункові лісосіки без врахування новостворених об'єктів ПЗФ.

Тому ЕПЛ звернулося до Міністра екології та природних ресурсів Остапа Семерака з вимогою ініціювати процес перегляду розрахункових лісосік по всіх лісокористувачах, де протягом останніх років були створені об'єкти ПЗФ і таким чином досягнути зменшення обсягів рубок лісу.

Тестов Петро, еколог ЕПЛ

Згідно з Лісовим кодексом України розрахункова лісосіка — це «щорічна науково обґрунтована норма заготовлі деревини в порядку рубок головного користування, яка затверджується для кожного власника, постійного користувача лісів окремо за групами порід, виходячи з принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів». Визначає цю лісосіку таксатори (ВО «Укрдержліс-проект»), а затверджує вже Міністерство екології та природних ресурсів України. Фактично, це максимальний щорічний обсяг деревини, яку може вирубати лісгосп.

Розраховується лісосіка на основі багатьох показників, основний з яких — це запас доступної для рубок стиглої деревини в межах лісгоспу. Вік стиглості (тобто вік, коли оптимально зрубати дерево з економічної точки зору, аналогічно зі збором врожаю на полях) визначається окремо для кожної ділянки відповідно до «Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» та лісовпорядкових інструкцій.

Наприклад, для лісів Полісся вік стиглості сосни — 81 рік, а для таких же ділянок, але вже в межах господарської зони національних природних парків, на 20 років більше — 101 рік. Також при створенні об'єктів природно-заповідного фонду накладаються значні обмеження на проведення рубок аж до повної їх заборони.

Тому очевидно, що «Інструкція про порядок погодження та затвердження розрахункових лісосік» вимагає перегляду розрахункової лісосіки в бік її зменшення після створення нових природоохоронних територій.

На жаль, аналіз даних щодо перегляду розрахункової лісосіки за 2010-2016 роки показує, що ця норма фактично не виконується, і перегляд лісосіки здійснюється переважно лише в плановому порядку під час чергового лісовпорядкування.

Наприклад, не були перераховані вчасно лісосіки для лісгоспів, території яких були включені до складу новостворених

національних природних парків :

1) до складу НПП «Гетьманський» 27.04.2009 було включено 5150,3 га земель ДП «Тростянецьке лісове господарство» та 5111 га земель ДП «Охтирське лісове господарство». Розрахункова лісосіка по ДП «Тростянецьке лісове господарство» переглянута 29.01.2015 року, по ДП «Охтирське лісове господарство» досі не переглянута;

2) до складу НПП «Кременецькі гори» 11.12.2009 було включено 5792,6 га земель ДП «Кременецьке лісове господарство». Розрахункова лісосіка переглянута 15.04.2015;

3) до складу НПП «Мале Полісся» 02.08.2013 було включено 3507 га земель ДП «Славутське лісове господарство» та 5255,7 га земель ДП «Ізяславське лісове господарство». Розрахункова лісосіка досі не переглянута;

4) до складу НПП «Північне Поділля» 10.02.2010 було включено 2023,95 га земель ДП «Бродівське лісове господарство» та 10131 га земель ДП «Золочівське лісове господарство». Розрахункова лісосіка переглянута 25.07.2012;

5) до складу НПП «Хотинський» 22.01.2010 було включено 2832,2 га земель ДП «Сокирянське лісове господарство». Розрахункова лісосіка переглянута 04.09.2012;

6) до складу НПП «Черемоський» 11.12.2009 було включено 4699 га земель ДП «Путильське лісгосподарське підприємство» та 2418,5 га земель Карпатського держспецлісгоспу АПК. Розрахункова лісосіка переглянута 17.01.2012 та 04.09.2012 відповідно;

7) до складу НПП «Дністровський каньйон» було включено 03.02.2010 4640,14 га земель ДП «Буцацьке лісове господарство» та 2334,7 га земель ДП «Чортківське лісове господарство». Розрахункова лісосіка переглянута 15.04.2015;

8) до складу Ківерцівського НПП «Цуманська Пуща» було включено 22.02.2010 19745,5 га земель ДП «Цуманське лісове господарство». Розрахункова лісосіка

НА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНІ ЕКОЛОГИ ПРАЦЮЮТЬ НАД ВІДНОВЛЕННЯМ ПОПУЛЯЦІЇ ОЛЕНІВ

Можливо, в майбутньому тварин вдасться випустити у дику природу, однак тоді їх потрібно буде забезпечити від

мисливців. Про це повідомляється на сторінці Галицького центру реабілітації диких тварин у Facebook. «Займаємось відновленням популяції диких тварин з подальшим звільненням у безпечні від мисливців місця. Родина оленя благородного формувалась поступово. Спочатку до Центру привезли беззахисного місячного малюка з Львівської області, який втратив свою маму», — розповідають

екологи про першого оленя центру, якого назвали Цезарем. Згодом до однорічного самця привезли двох оленниць-ровесниць, вирощених у вольєрному господарстві на Вінниччині. Тварин було врятовано від неминучої смерті, адже їх розвидили для полювання. Пізніше у родині оленів з Галицького центру народилася самка оленя. Екологи сподіваються на поповнення і цього року.

ЕКОЛОГИ ПРОПОНУЮТЬ НА 25 РОКІВ ЗАБОРОНИТИ В УКРАЇНІ ПОЛЮВАННЯ НА ЛОСІВ

Екологи пропонують на 25 років заборонити в Україні полювання на лосів.

Як повідомили УНІАН у прес-службі Міністерства екології та природних ресурсів України, 25 січня в Орхуському інформаційно-просвітницькому центрі Мінприроди відбулося обговорення доцільності введення заборони полювання на лося для порятунку його популяції. Передували обговоренню цієї тематики відповідні звернення народного депутата Ігоря Луценка, представників профільних наукових установ, громадських організацій та Громадської ради при Мінприроди, яка на своєму засіданні підтримала необхідність вжиття термінових заходів щодо охорони популяції лося в Україні.

За результатами обговорення учасники заходу запропонували розробити нормативно-правовий акт щодо введення заборони полювання на лося протягом 25 років на території України, провести відповідні наукові дослідження стану популяції лося, вжити заходів для збереження та відновлення його чисельності. Згідно з повідомленнями ЗМІ, нещодавно на Чернігівщині браконьєри розстріляли табун лосів, вбивши ватажка та вагітну самку, ще четверо лосів було поранено.

на вимогу екологів В УКРАЇНІ ЗАБОРОНИЛИ ПОЛЮВАННЯ НА ЛОСІВ

В Україні 3 лютого набув чинності мораторій на полювання на лосів. Про це повідомив міністр екології та природних ресурсів України Остап Семерак на своїй сторінці в Facebook.

«Від сьогодні полювання на цих тварин впродовж 25 найближчих років на території України заборонено. Щойно підписав відповідний наказ», — написав міністр.

Семерак зазначив, що наказ передбачає встановлення заборони полювати на лося європейського (*Alces alces*) на всій території України строком на 25 років, зобов'язує Державну екологічну інспекцію здійснювати державний нагляд за дотриманням режиму цієї заборони, а також передбачає розробку програми відтворення популяції лося європейського.

«Якщо відверто, то з мораторієм ми запізналися на роки 20-30. Останні події з кривавого полювання на Чернігівщині, де потерпіло ціле стадо, і загалом збільшення таких повідомлень від громадян — стали крайнім попереджувальним сигналом, що зволікає нікуди. Зараз, за різними підрахунками, популяція лосів в Україні

нараховує від 2 до 6 тисяч особин. Тоді як у Білорусі і Польщі близько 30 тисяч. До речі, Польщу теж свого часу спіткала подібна історія з масовим відстрілом цих тварин. З 2001 року там запроваджено мораторій і популяція лося за цей час зростає у кілька разів», — повідомив Семерак.

ВР ЗАХИСТИЛА ФІГУРАНТІВ «ЧЕРВОНОЇ КНИГИ»

Верховна Рада України ухвалила закон про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо імплементації європейських екологічних норм про охорону середовища рідкісних видів тварин і рослин), №2604. Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення з другої спроби проголосували 254 народних депутата із 366, зареєстрованих у сесійній залі.

Так, у законі «Про Червону книгу України» визначається, що відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, які перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, несуть особи, винні у погіршенні, знищенні середовища перебування (зростання) видів тваринного та рослинного світу, занесених до Червоної книги України. У законі «Про тваринний світ» встановлюється, що право спеціального використання об'єктів тваринного світу припиняється в разі жорстокого повождення з дикими тваринами (незалежно від виду тварин, форми вчинення такого діяння та наслідків, що настали).

Закон «Про природно-заповідний фонд України» передбачає, що для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у природному заповіднику, відповідно до проекту організації його території та охорони природних комплексів допускається, серед іншого, здійснення протипожежних заходів та вибіркового діагностичного відстрілу диких тварин для ветеринарно-санітарної експертизи, що не порушують режиму заповідника. Крім того, у Кодексі про адміністративні правопорушення визначається, що введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, цехів, агрегатів, транспортних шляхів, магістральних трубопроводів, комунальних та інших об'єктів, не забезпечених обладнанням, що запобігає шкідливому впливу на стан і відтворення лісів, тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 15 до 35 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (раніше — від 3 до 7).

Засмічення лісів відходами тягне за собою накладення штрафу на громадян від 25 до 50 (раніше — від 5 до 10) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від 50 до 100 (раніше — від 10 до 20). Крім того, порушення вимог пожежної безпеки в лісах тягне за собою накладення штрафу на громадян від 5 до 15 (раніше — від 1 до 3) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб — від 14 до 50 (раніше — від 3 до 10). Цей закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Як повідомляв УНІАН, в Україні з січня 2017 влада значно посилить охорону

вимираючих видів тварин, занесених до Червоної книги. Відповідний указ підписала тимчасово виконуюча обов'язки голови Держлісагентства Христина Юшкевич.

В УКРАЇНІ ХОЧУТЬ ПОСИЛИТИ ПОКАРАННЯ ДЛЯ БРАКОНЬЄРІВ

Держлісагентство вже підготувало та подало на розгляд проект спільного наказу Мінагрополітики та Мінприроди, який передбачає суттєве підвищення штрафів за незаконне полювання. Про це на своїй сторінці у Facebook написала виконуюча обов'язків голови Державного лісового агентства України Христина Юшкевич.

«Наприклад, сума відшкодування за лося збільшиться до 80 тис. грн. (на сьогодні — 20 тис. грн.), оленя європейського — до 60 тис. грн. (на сьогодні — 15 тис. грн.), оленя плямистого — до 50 тис. грн., лань — до 40 тис. грн. (на сьогодні — 10 тис. грн.), козулі та муфлона — до 32 тис. грн. (зараз — 8 тис. грн.). Аналогічно і за незаконне полювання на птахів будуть збільшені суми відшкодування (до 4 тис. грн. залежно від виду)», — йдеться у повідомленні.

Також Юшкевич виступила з ініціативою щодо внесення поправок до законодавства та переглянути застосування кримінальної відповідальності за порушення правил полювання. «Будемо ініціювати, щоб кримінальна відповідальність поширювалася за порушення правил полювання внаслідок добування кабана, лані, оленів європейського та плямистого, козулі, лося, муфлона. Також необхідно збільшувати і штрафи (зараз максимум 3400 грн., а планується 17 тис. грн., для посадових осіб — з 6800 до 34 тис. грн.) та строки ув'язнення», — зазначила вона. «Нам необхідно впроваджувати європейську культуру полювання. І над цим будемо працювати», — пообіцяла Юшкевич.

БРАКОНЬЄРИ «ВИКУРЮВАЛИ ЗВІРІВ» В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПАРКУ «ТУЗЛІВСЬКІ ЛИМАНИ»

Браконьєри для «викурювання звірів» влаштували пожежу в національному природному парку «Тузлівські лимани» в Одеській області. Про це у Facebook повідомив директор парку Іван Русев. За його словами інспектор НПП «Тузлівські лимани» Руслан Лупашко зі свого будинку в селі Жовтоярів побачив заграву і густі клуби диму у верхів'ях лиману Карачаус. Інспектор оперативно прибув на місце НП, де побачив шістьох чоловіків з розчехленими рушницями, які стояли біля «масиву підпаленого ними ж очерету».

За словами керівника заповідника, в їх числі був голова Жовтоярського сільського колективу з полювання Олександр Сапко. Він підкреслив, що чоловіки не відреагували на попередження інспектора, у зв'язку з чим останній викликав на місце керівництво національного парку і поліцію.

У Національній поліції підтвердили факт звернення співробітників заповідника у зв'язку з вищезазначеною подією. Поліція відкрила кримінальне провадження, колишній правоохоронець стверджував, що має відповідний дозвіл на полювання і риболовлю в даній місцевості.

30 січня минулого року під кригою ставу в селі Трибухах Літинського району загинули 20 зубрів.

Як ми вже повідомляли, винних у загибелі червонокнижних тварин досі не знайшли. Хоча участь у цьому приписували народним депутатам та посадовцям поліції, районної влади. Втім, слідство у справі триває досі, а вінницька поліція утримується від будь-яких коментарів.

Тим часом київські громадські активісти, які тримають на контролі резонансну справу, 11 січня цього року звернулися із відкритим листом до голови Вінницької обласної ради Анатолія Олійника із проханням створити в області національний природний парк «Зубри Поділля»...

— На жаль, відповідь ми ще не отримали, — каже голова Української екологічної асоціації «Зелений світ» Юрій Самойленко. — А ситуація із зубром дійсно критична. Бо станом на грудень-січень 2015/16 років в Україні нараховувалось 272 зубри включно із кількома у вольєрах. А в 1991 їх було більше 664! Тож висновок один — дві третини тварин знищили браконьєри! Це, не рахуючи втрат природного

природу зубрів. Їх врятувати може лише заповідник!

Активістів підтримують й екологи. Як пояснив начальник управління Департаменту екології та природних ресурсів Вінницької облдержадміністрації Андрій Магера, на Вінниччині, за офіційними даними, нараховується 80 зубрів.

— 2016 рік став найтрагічнішим для вінницької популяції. Бо, крім 20 загиблих під кригою, від старості померли ще троє тварин. У більшості на кризі загинули самці репродуктивного віку та самка — вожак стада, що теж завдало важкого удару поголів'ю. Наше поголів'я лишилось єдиним великим в Україні вільним стадом... Решту диких зубрів в інших областях вже суттєво винищили... Тому ми подали до Мінприроди України клопотання про створення на території проживання вінницької популяції зубрів національного природного парку. Парк має займати десь 46 тис. га на території Хмільницького, Калинівського, Вінницького та Літинського районів. Повна заборона полювання, вирубки лісів тощо. Мінекології не проти створення такого національного природного парку, подальша справа за обласною владою, користувачами угідь та науковцями.

Активісти погоджуються із ідеєю створення національного парку та вимагають покарати винуватців трагедії. Ось що розповів журналісту депутат Літинської районної ради та директор Уладівської школи Олександр Масний.

— Після трагедії я почав вимагати від місцевої влади інформацію про цей зло-

чин. Мені відповіли, що триває розслідування. Почекали місяць, два, три. І знову у квітні минулого року я виїхав на трибуну із депутатським запитом до голови Літинської РДА, голови райради. Знову жодної інформації. Тому я змушений був зробити звернення до Національного агентства боротьби з корупцією. Депутати підтримали на сесії. Отримав відповідь, що це не їхня компетенція і потрібно звернутись до правоохоронних органів. Знову я роблю новий запит до головного прокурора Юрія Луценка. Отримав відписку, що ведеться слідство. У грудні 2016 року відбулась сесія райради, на яку приїхав заступник районного прокурора.

Коли він доповідав, жодного слова про зубрів не було. Це ж не крадіжка мішка картоплі, а трагедія загальнодержавного, європейського характеру! Я звернувся до прокурора з проханням розповісти результати розслідування. Він розповів, що вся інформація, яка була опублікована у ЗМІ, не підтвердилась. Вогнепалу там не було, ніхто не стріляв. Якби того зубра застрелив якийсь тракторист чи місцеві селяни загнали стадо, давно вже тривав би судовий процес. Тому я впевнений, що до скоєння цього злочину причетні високопосадовці. Мені відомо, що селянам у Трибухах погрожували, тому вони мовчать. Треба створити заказник. Але думаю, що від таких високопосадовців тварин вже нічого не захистить. Врятувати може тільки кара!

**Вікторія СНИГУР,
Анатолій МЕЛЬНИК**

ЗА РІК У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ НАРОДИЛОСЯ 10 МАЛЕНЬКИХ ЗУБРІВ

За рік популяція зубрів у Вінницькій області поповнилася десятком малюками. На території Хмільницького лісового господарства народилося 10 зубрів.

Про це Вінниця.info розповів начальник прес-служби управління державенства лісових ресурсів Вінниччини Станіслав Вовк.

«За 2016 рік у нас з'явилося на світ 10 зубриків. Поки що, ми не знаємо, скільки там хлопчиків і дівчаток, адже мами-самки охороняють своїх дитинчат

і не підпускають близько людей. Вже з часом, коли зубри підростуть, можна буде по зовнішній ознаці визначити їх стать. Але, я хочу сказати, що природа зубрів розумна — у них завжди баланс самок і самців», — говорить Станіслав Вовк.

За його словами, сьогодні на території лісового господарства триває переоблік тварин. Але, за попередніми підрахунками, наразі в області мешкає 91 «червонокнижний» зубр.

«Ще триває переоблік, тому остаточну

цифру сказати не може. Після минулорічного інциденту, коли зубри потопилися у водоймі, їх залишилося 81. Цього року прибавилося ще 10. Тож, їх має бути 91 особина», — додає.

Начальник прес-служби зазначає, що стадо вже оголовлалося після жахливого інциденту, що стався зимою 2016-го: тварини заспокоїлися і поступово збільшують свою кількість.

Вінниця.info

НА ТЕРИТОРІЇ НАЦПАРКУ НА ВОЛИНІ ЕКОЛОГИ ЗНАЙШЛИ ДВА СТАДА МАЙЖЕ ЗНИКЛИХ ЛІСОВИХ ЗУБРІВ

Наприкінці січня 2017 року волонтери відвідали волинські ліси з метою допомогти працівникам Ківерцівського національного парку «Цуманська Пуща» порохувати останніх волинських зубрів. Про це повідомляється на сайті Всесвітнього фонду природи в Україні (WWF).

«Ми провели декілька загінних обліків і, на великий та приємний подив співробітників нацпарку, знайшли не одне, а цілих два стада зубрів — одне, в 9 голів включно із телям, на території Звірівського мисливського господарства, а інше стадо, яке власне і стало несподіванкою — в 7 голів, теж разом із телям, на території угідь товариства «Майдан Мисливський». Голо-

вне, що обидва стада були зафільмовані на відео, які є неспростовними доказами і завдяки яким Ви можете спробувати відчуття почуття, які нас охоплювали», — поділилися результатами обліку у прес-службі.

Екологи нагадали, що в першій половині ХХ століття лісові зубри майже повністю були винищені людиною і збереглися лише в зоопарках, звідки знову були поширені лісами Східної Європи. «Окрім побачених двох стад, за слідами на снігу на території угідь «Майдану Мисливського» обліковано ще два великих одиноких самці. Ще два самці зубра живуть в лісі на території великого вольєру. Таким чином, сумарна чисельність облікованих зубрів виглядає дещо оптимістичніше, ніж передбачав національний парк — сумарно цілих 20 диких лісових биків досі ходять лісами Пущі, і, що особливо радує, серед них є і молоді телята», — йдеться у повідомленні.

Таким чином, переконані екологи, після встановлення з допомогою волон-

терів точної чисельності, мисливським господарствам вже важче буде по-тихому відстріляти зубрів, стверджуючи, що їх насправді менше, ніж є. Окрім зубрів, волонтери помітили на території парку зграї кабанів, оленів та козуль. Як нагадують екологи, Ківерцівський національний парк «Цуманська Пуща» був створений указом президента України у 2010 році, але його адміністрація почала існувати лише наприкінці 2015 року. При цьому під час створення парку лісовий масив, де власне мешкають зубри і який мав стати невід'ємною складовою парку — заказник «Зубр» — було виключено із його меж. Таким чином, хоч зубр і є емблемою парку, але в зимовий період звірі тримаються за його межами — на території двох мисливських господарств, де перебувають під постійною загрозою від проведення масштабних облавних полювань на кабанів чи оленів, під час яких умисно чи неумисно жертвами можуть стати самі зубри.

ГІГАНТСЬКИЙ АЛІГАТОР ПЕРЕПОЛОХАВ ФЛОРИДУ

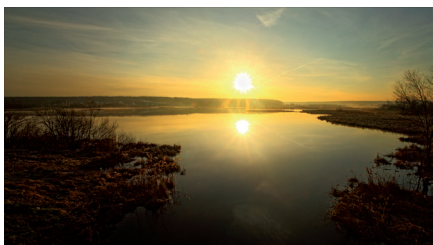

Недалеко від американського міста Лейкленд, штат Флорида, помічений гігантський алігатор. Відео, що зафіксувало рептилію, зібрало більше п'яти тисяч лайків у Facebook і викликало наплив відвідувачів заповідника, повідомляє телеканал WTSP.

За оцінкою фахівців, довжина рептилії становить до 4,5 метрів, а його вага може досягати 350 кілограмів. Місцеві жителі охрестили гіганта «містер Горбань».

Американські алігатори рідко виростають довше 3,4 метра. Відомі екземпляри, що мають довжину 4,5 метра, але вчнем не вдалося підтвердити повідомлення про більш великих представників цього виду. У травні 2016 року повідомлялося про гігантського алігатора, знятого на полі для гольфу у місті Пальметто, штат Флорида. За два дні відео подивилися понад 450 тисяч разів.

ВЧЕНІ ВИРАХУВАЛИ ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОЗЕР СВІТУ

Канадські вчені оцінили світові запаси води, що зосереджені в озерах.

Дослідження опубліковане в журналі Nature Communications, коротко про нього повідомляє Університет Макгілла (Канада). Всього у світі налічується 1,4 млн озер, розмір яких перевищує 10 гектарів (14 футбольних полів). У підсумку це дає понад 180 тисяч кубічних кілометрів води.

На 10 найбільших озер світу припадає 85 відсотків води, яка знаходиться в таких водоймах. Найбільше озер (62

відсотки за обсягом) налічується в Канаді, де вони утворилися в результаті танення льодовиків, що почалося близько десяти тисяч років тому.

Загальна берегова лінія озер світу (сім мільйонів кілометрів) більш ніж в чотири рази перевищує таку у Світового океану і приблизно дорівнює десяти відстаням між Місяцем і Землею. Якби вода в водоймах була розподілена по поверхні планети, товщина її шару склала б 1,3 м.

КОНЦЕНТРАЦІЯ МЕТАНУ В АТМОСФЕРІ ЗЕМЛІ СТІМКО ПІДВИЩУЄТЬСЯ

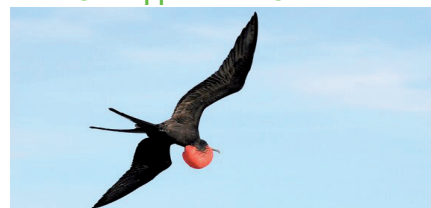
В атмосфері Землі стрімко зростає кількість метану, приводячи до пошкодження озонового шару, заявляють американські вчені.

Підвищення концентрації газу, основна частина якого проводиться великою рогатою худобою, серйозно шкодить зусиллям щодо запобігання глобального потепління шляхом скорочення викидів вуглекислого газу, передає Російська служба Бі-бі-сі. Після відносного затишшя на початку 2000-х років концентрація метану в атмосфері почала різко зростати, попереджає професор Роберт Джексон зі Стенфордського університету. Разом з іншими вченими Джексон бере участь у проекті Global Carbon Project, мета якого — скорочення викидів вуглекислого газу в атмосферу.

«Вуглекислий газ залишається основним фактором, і на те є причини. Однак якщо ми будемо ігнорувати метан, ми ризикуємо втратити частину ефекту від скорочення рівнів CO₂ в атмосфері», — заявив професор Джексон на конференції Союзу геофізиків США в Сан-Франциско. Чому концентрація метану почала зростати саме в останні роки, неочевидно. Рівень метану залишався на досить низькому рівні з 2000 по 2006 роки, у 2007 році почав повільно підніматися, а в 2014 і 2015-му різко зріс. «Метан може надходити з різних джерел, але тут, швидше за все, відіграє велику роль агропромисловий

комплекс», — сказав професор Джексон в інтерв'ю Бі-бі-сі. У фермерському господарстві основними джерелами газу є корови і рисові поля. Перші випускають гази в процесі травлення, ефект у цьому випадку ускладнюється високим загальним поголів'ям рогатої худоби на планеті. Ще один фактор ризику — рисові поля. У 2012 році вчені виявили, що при підвищеній концентрації вуглекислого газу вони починають виробляти набагато більше метану, ніж в умовах низької концентрації CO₂. Рис — основна культура для країн, які вимагають все більше їжі через постійно зростаюче населення. Метан з різних джерел, як і вуглекислий газ, утворює навколо Землі шар, який перешкоджає тепловому випромінюванню залишати атмосферу, створюючи парниковий ефект.

РЕКОРДНІ ПОЛЬОТИ ПТАХІВ ЗАРАДИ СПАРЮВАННЯ

Німецькі вчені з'ясували, що птахи кулики-дутиши пролітають в період парування близько 13 тис. км для спарювання, повідомляє «Газета.Ru» з посиланням на портал Nature. У деяких областях проживання дутинців чисельність самців набагато перевищує чисельність самиць, тому пошук партнерів далеко збільшує їх шанси на продовження роду, з'ясували фахівці.

Проте вчені поки не зрозуміли, за яким принципом птахи вибирають пункт призначення польоту, але на даний момент їм достовірно відомо про 23 такі місця розмноження на всій земній кулі. Також експерти відкрили, що в період розмноження самці куликів зменшують тривалість сну і можуть спаруватися з самицями в декількох місцях.

ЗНАЙДЕНО РЕШТКИ ЯЩІРКИ, ЯКА ХОДИЛА ПО ВОДІ

Вчені виявили рештки ящірки віком 48 мільйонів років, яка була здатна ходити по воді. Невідома науці тварина є найдавнішим представником сімейства *Corytophanidae*, повідомляє журнал PLoS ONE.

Ящірка отримала назву *Babibasiliscus alxi*. Вчені відзначають, що подібних тварин знаходили і раніше. Палеонтологи стверджують, що ящірка була хижаком і полювала на невеликих змій, риб і комах.

Стегенця з бананами

Склад: 4 курячих стегенця, 2 ст. л. гірчиці, сіль, перець за смаком, 200 г рису, 1/2 л курячого бульйону, рослинна олія, 1 цибуля-порей, 2 банани, 1 яблуко, 2 солодких перці, 100 г ананаса, 100 мл вершків, 2 ст. л. білого вина.

Приготування: Змастити стегенця гірчицею, посолити, поперчити, обсмажити на сильному вогні, а потім протушувати 20 хв. Рис відварити в курячому бульйоні до готовності. Цибулю-порей нарізати кільцями і протушувати з порізнаними на кубики солодким перцем і яблуком. До-

дати нарізаний невеликими шматочками ананас, вершки і біле вино. Викласти на блюдо стегенця, рис з овочами і фруктами, гірчицею, а навколо — бананами порізнаними, обсмаженими тоненькими кружечками.

СМАКОТИНКА

